

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Г. В. КОВАЛЕНКО

(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. *Мета статті* полягає у визначенні особливостей складання і напрямів удосконалення складу та структури фінансової звітності як джерела інформації для ефективного управління. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань* здійснено за допомогою таких методів: систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. **Результати.** *У статті проаналізовано зміст і структуру фінансової звітності, визначено шляхи її вдосконалення. Розкрито значення фінансової звітності в діяльності підприємства. Практична значущість результатів дослідження.* *Здійснено аналіз законодавчого регулювання, поглядів вітчизняних і зарубіжних науковців щодо сутності звітності та шляхів її вдосконалення під час складання.*

Ключові слова: *фінансова звітність, принципи фінансової звітності, якісні характеристики фінансової звітності, баланс, звіт про фінансові результати, управління.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Успішне функціонування підприємств у сучасних умовах потребує підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності на підставі вдосконалення управління виробництвом, створення конкурентоздатної продукції та залучення інвестицій. Для цього необхідно створити таку інформаційну систему, яка здатна задовольнити запити всіх зацікавлених користувачів для обґрунтування і прийняття управлінських рішень. Інструментом інформування користувачів виступає фінансова звітність.

Саме фінансова звітність повинна надавати повну, неупереджену й достовірну інформацію про поточний стан і результати функціонування підприємства. Крім того, фінансова звітність повинна бути надійним джерелом аналітичних висновків щодо подальшого розвитку та визначення економічного потенціалу підприємства.

Удосконалення інформаційного забезпечення процесів управління на основі фінансової звітності завжди було та й залишається одним із головних і пріоритетних напрямів наукових досліджень.

Дослідження проблеми ведення суб'єктами підприємництва обліку та складання звітності актуальне й важливе в сучасних умовах господарювання, оскільки належне ведення обліку та єдиний порядок підготовки й подання фінансової звітності сприятимуть уніфікації вихідної інформації, єдиному розумінню звітних показників зовнішніми, у тому числі зарубіжними, користувачами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості складання звітності вітчизняних підприємств всебічно висвітлили у своїх працях вчені: Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Верига, С. В. Івахненко, С. Ф. Голов, О. В. Карпенко, Г. Г. Кірейцев, М. Д. Корінько, Я. Д. Крупка, М. В. Кужельний, А. М. Кузьмінський, С. В. Кузнецова, В. Г. Лінник, Т. О. Лозенко, А. И. Малишкін та ін. Дослідження окремих аспектів складання та подання фінансової звітності обґрунтовано в дисертаціях таких вітчизняних учених, як О. В. Будько, І. В. Буфатіна, О. В. Гаращенко, О. М. Коробко, В. А. Кулик, Г. М. Курило, Я. В. Лебедзевич.

Попри наявність значної кількості запропонованих пропозицій з удосконалення та враховуючи подальші процеси глобалізації й інтеграції облікових систем, на сьогодні відсутня цілісна концепція формування

фінансової звітності, що обмежує її якість і прозорість.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення особливостей складання і напрямів удосконалення складу та структури фінансової звітності як джерела інформації для ефективного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Обліковий процес завершується складанням фінансової звітності про господарську діяльність підприємства. Правові основи з питань складання фінансової звітності регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку НП (С) БО 1 [4].

Державне регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств [7].

Звітність – це система показників у формі таблиці, які відображають обсяг і результати діяльності підприємства. Її складання – завершальний етап облікової роботи, адже фінансова звітність визначена НП (С) БО 1 як бухгалтерська звітність і відображає фінансовий стан підприємства та результати його діяльності за звітний період. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Фінансова звітність повинна повністю висвітлювати всі напрями діяльності підприємства й разом з тим містити тільки доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає можливість своєчасно оцінити минулі, теперішні й майбутні події, підтвердити та скоригувати їх оцінки, зроблені в минулому. Для того щоб звітність була дієвим засобом управління і контролю, вона повинна ґрунтуватися на принципах обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, превалювання суті над формою, історичної собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності.

Аналізуючи положення міжнародних стандартів фінансової звітності й наукові думки

вчених, пропонується доповнення принципів формування фінансової звітності принципами значимості та принципами вартісної оцінки [3, 7].

Фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб [1, с. 134].

Відповідно, підприємство повинно висвітлювати обрану облікову політику шляхом опису: принципів оцінки статей звітності; методів обліку щодо окремих статей звітності. Інформація, що підлягає розкриттю, наводиться безпосередньо у фінансових звітах або у примітках до них.

Фінансова звітність підприємства використовується самими власниками, для аналізу та контролю за виконанням договірних зобов'язань, аналізу господарської діяльності, складання планів на майбутнє.

Однією з важливих проблем, що виникають під час аналізу бухгалтерської фінансової звітності та у процесі обґрунтування економічних рішень, є отримання показників, придатних для порівняння. У нестабільних умовах функціонування підприємства, що передбачає вибір методологічних основ фінансового обліку, ця проблема загострюється.

Упровадження у практику бухгалтерського обліку України можливості вибору принципів, методів і прийомів ведення бухгалтерського обліку під час формування показників бухгалтерської фінансової звітності дозволяє забезпечити відповідність звітних даних умовам, задачам та функціональній структурі кожного окремого суб'єкта господарювання, що сприяє найбільш повному використанню показників бухгалтерської фінансової звітності при обґрунтуванні рішень.

Крім того, фінансова звітність не забезпечує користувачів інформацією про інтелектуальний капітал, вплив вартості якого на ринкову вартість підприємства є суттєвим. Як зазначає М. С. Пушкар, «система фінансової звітності, яку використовують у діловому світі, не може відобразити всієї складності бізнесу в економіці знань, коли основна роль належить нематеріальним активам, до складу яких потрібно зарахувати також інформаційні ресурси підприємства» [6].

Також в останній час виникає необхідність забезпечення бухгалтерської звітності більш

надійною інформацією про такі невідчутні активи, як людський капітал та його вплив на майбутню дохідність компанії [2]. За цих умов є доречним перехід до інтегрованої звітності, яка традиційно повинна містити показники, що характеризують фінансовий стан і фінансові результати діяльності підприємства. У той же час за допомогою такої звітності може бути забезпечено отримання користувачами висновків про ефективність використання людських ресурсів, рівень соціальної відповідальності її власників і керівників.

Важливим напрямом підвищення рівня аналітичності фінансової звітності має стати правильна побудова її форм так, щоб максимально полегшити вивчення відображених у них господарських взаємозв'язків.

Бухгалтерський баланс є основним джерелом інформації про фінансовий і майновий стан підприємства на звітну дату.

НП(С)БО 1 не дає детального опису кожної статті Балансу та Звіту про фінансові результати. Це пов'язано з тим, що розробники нового стандарту прагнули максимально зблизити форми фінансової звітності з нормами МСФЗ. Це може спричинити певні ускладнення для тих підприємств, які не використовують міжнародні стандарти фінансової звітності, оскільки облік багатьох операцій за правилами П (С) БО не збігається з обліком згідно з МСФЗ.

Сучасні тенденції розвитку бухгалтерської фінансової звітності передбачають посилити значний акцент на примітки й пояснення до бухгалтерської фінансової звітності, основною метою яких є розкриття, внесення коректив, уточнення і доповнення інформації, яка розкривається в основних звітних формах. Удосконалення приміток і пояснень повинно полягати, перш за все, у їх глибшій прив'язці до основних форм, що підвищить їх аналітичну цінність.

Роль фінансово-економічної інформації як системи фінансових показників визначається впливом на обґрунтування і прийняття рішень користувачів.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку. Саме бухгалтерська фінансова звітність, відображаючи всі суттєві зміни у структурі господарських засобів і їх джерел, а також результати фінансово-господарської дія-

льності, надає у скомпонованому вигляді значний обсяг інформації, необхідної зовнішнім і внутрішнім користувачам. Фінансова звітність розглядається як інструмент для об'єктивної та достовірної оцінки фінансово-майнового стану, результатів діяльності й руху грошових коштів підприємства. Удосконалення принципів складання, змісту форм фінансової звітності, можливість додаткового розкриття інформації забезпечать підвищення її інформативності та значення.

Подальшими напрямками наукових досліджень є розробка шляхів розширення інформаційного змісту, форм фінансової звітності через її зближення з іншими видами звітності (створення інтегрованої звітності) з метою сприйняття та інтерпретації її показників для підвищення ефективності управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф. Ф. Стандарти аудиту, надання впевненості та етики Міжнародної федерації бухгалтерів: тести : навч. посіб. для ВНЗ / Ф. Ф. Бутинець ; 3-тє вид., перероб. і допов. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 208 с.
2. Давидюк Т. В. Конвергенція бухгалтерської та соціальної звітності в частині людського капіталу: розвиток існуючих підходів [Електронний ресурс] / Т. В. Давидюк // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). – С. 123–129. – Режим доступу : <http://www.economics.opu.ua/n3.html> (дата звернення: 15.06.16). – Назва з екрана.
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua> (дата звернення: 11.06.16). – Назва з екрана.
4. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 від 7 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 18.06.16). – Назва з екрана.
5. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову

- звітність в Україні»: Закон України від 12.05.2011 р. № 3332-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.06.16). – Назва з екрана.
- Пушкар М. С. Створення інтелектуальної системи обліку: монографія / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2007. – 152 с.
 - Шилова Л. Ф. Методология формирования и инструментарий бухгалтерской отчетности : автореф. дис. ... доктора экон. наук : 08.00.12 / Любовь Федоровна Шилова; Марийский государственный технический университет. – Йошкар-Ола, 2010. – 38 с.
 - economics.opu.ua/n3.html (accessed 15 June 2016) [in Ukrainian].
 - Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti (n.d.). <http://minfin.gov.ua>. Retrieved from <http://minfin.gov.ua> (accessed: 11 June 2016) [in Ukrainian].
 - Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti : Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku № 1 vid 7 liutoho 2013 r. № 73 [General Requirements for Financial Reporting: National provision (Standard) number 1 from February 7, 2013, № 73]. – Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (accessed 18 June 2016) [in Ukrainian].
 - Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» vid 12.05.2011 r. № 3332-VI [Law of Ukraine On Amendments to the Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine» from May 12 2011, № 3332-VI]. – Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua> (accessed 10 June 2016) [in Ukrainian].
 - Pushkar, M. S. (2007). *Stvorennia intelektualnoi systemy obliku [Creating the intelligent metering system]*. Ternopil: Kart-blansh [in Ukrainian].
 - Shylova, L. F. (2010). *Metodologija formirovaniia i instrumentarij buhgalterskoj otchetnosti [Methodology and tools of formation of financial statements]: Extended abstract of Doctor's thesis.*; Yoshkar-Ola: Marijskij gosudarstvennyj tehnikeskij universitet [in Russian].

REFERENCES

- Butynets, F. F. (2006). *Standarty audytu, nadannia vpevnenosti ta etyky Mizhnarodnoi federatsii bukhhalteriv : testy ; navch. posib. dlia VNZ [Audit Standards, Assurance and Ethics of the International Federation of Accountants: tests; teach. guidances. for students]*. (3-rd ed. rev.). Zhytomyr: PP «Ruta» [in Ukrainian].
- Davydiuk, T. V. (2012). Konverhentsiia bukhhalterskoї ta sotsialnoї zvitnosti v chastyini liudskoho kapitalu: rozvytok isnu-iuchykh pidkhodiv [Convergence of social accounting and reporting of human capital, the development of existing approaches]. *Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal – Economy: Realities time. Science journal*, 2 (3), 123–129. Retrieved from: <http://www>.

А. В. Коваленко (Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Финансовая отчетность как источник информации для принятия управленческих решений.**

Аннотация. Цель статьи заключается в определении особенностей составления и направлений совершенствования состава и структуры финансовой отчетности как источника информации для эффективного управления. **Результаты.** В статье проанализированы содержание и структура финансовой отчетности, определены пути ее совершенствования. Раскрыто значение финансовой отчетности в деятельности предприятия. **Практическая значимость результатов исследования.** Осуществлен анализ законодательного регулирования, взглядов отечественных и зарубежных ученых о сущности отчетности и путей её совершенствования при составлении.

Ключевые слова: финансовая отчетность, принципы финансовой отчетности, качественные характеристики финансовой отчетности, баланс, отчет о финансовых результатах, управление.

A. Kovalenko (Poltava University of Economics and Trade). **Financial statements as source of information for management decisions.**

Summary. *The purpose of the article is to determine the characteristics of the preparation and improvement of areas and structures of financial reporting as a source of information for effective management. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following methods: generalization and systematization, the dialectical approach. **Findings.** The article analyzes the content and structure of the financial statements. It identified possible ways to improve them. The paper reveals the importance of financial reporting of enterprise. **Practical value.** The analysis of legal regulation, the views of local and foreign scholars on the nature of reporting, ways of improvement of its preparation, proposals for improvement of its substantive content are provided.*

Keywords: *financial reporting, principles of financial reporting, qualitative characteristics of financial reporting, balance sheet, income statement, management.*

Надійшло до редакції 3 липня 2016 року.